
Jalkaterän luudutusleikkaus

Leikkauksen tavoite

Jalkaterän oireet ovat yleisiä nivelreumaa sairastavilla. Tyypillisin oire on usein päkiäarkuus. Tauti alkaa nivel tulehduksella. Vähitellen tulehduksesta johtuen nivelkapseli vaurioituu ja niveltuho etenee ja johtaa nivelen epävakauteen.

Jänteiden tulehdus muuttaa ojentaja- ja koukistajajänteiden sekä jalan lihasten tasapainoa ja johtaa virheasentoihin. Isovarvas pyrkii kääntymään muihin varpasiin päin ja sen tyveen muodostuu vaivaisenluu. Varpaiden kärjet vetäytyvät koukkuun aiheuttaen vasaravarvasmuodostuman. Jalkapöydän luiden päät painuvat alaspäin ja jalkapohjaan muodostuu känsiä. Jalan etuosan muutoksiin vaikuttavat samanaikaiset reumamuutokset jalan keski- ja takaosissa. Lattajalka kehittyy, kun jalkaholvit madaltuvat. Sopivien kenkien löytäminen alkaa olla vaikeaa.

Leikkaukseen valmistautuminen

Ennen leikkausta tulee hoitaa ihon hautumat, rikkoutumat ja sienitulehdukset esimerkiksi kylvyillä, siteillä ja pulvereilla. Ennen leikkausta lääkärin kanssa voi keskustella siitä, millaisia korkoja aikoo käyttää kengissä. Näin leikkauksessa osataan varmistaa isovarpaalle oikea asento.

Leikkauksen kulku

Potilaalle voidaan tehdä säästävä luiden osteotomia tai jalkapöytäluiden päiden poisto, johon yhdistetään isovarpaan luudutusleikkaus. Osteotomia tehdään, jos nivelen virheasennot ja reumatuho ovat vielä vähäiset. Useimmiten jalkapöytäluiden päiden poisto on kuitenkin tarpeen.

Leikkauksessa isovarpaan tyvinivel luudutetaan. Isovarpaan Keller-tyyppinen lyhennysleikkaus auttaa kipuoireisiin, mutta huonontaa isovarpaan toimintaa ja tasapainoa. Lyhennysleikkauksen riskinä on virheasennon uusiutuminen, jolloin muutkin varpaat vääntyvät virheasentoon. Isovarpaan tyven tekonivelleikkauksia on toistaiseksi tehty vähän, eikä niitä suositella aktiivisesti liikkuville.

Leikkaus tehdään yleensä johtopuudutuksessa, jossa jalan iskias- ja reisihermo puudutetaan pakara- ja nivusseudusta. Isovarpaan tyvinivelen asento korjataan, tuhoutuneet nivelpinnat poistetaan ja varpaan tyvi jäykistetään ruuvilla tai piikein. Vasaravarpaiden korjausleikkauksessa poistetaan tuhoutuneet nivelet.

Leikkauksen jälkihoito

Leikkauksen jälkeisinä päivinä jalka pidetään kohoasennossa turvotuksen ja kivun estämiseksi. Jalkaa voi alkaa varovasti liikutella puudutuksen haihduttua. Jalkaan asetetaan kuudeksi viikoksi isovarpaan tyvinivelen luutumista edistävä tarrakiinnitteinen Geisha-tossu, jossa on lasikuituvahviste isovarpaan suojana. Potilaan tulee käyttää leikkauksen jälkeen kantakenkää, jossa on kantapään alla korotus. Ompeleet poistetaan noin kahden viikon kuluttua leikkauksesta. Kontrollikäynnin yhteydessä

---

poistetaan piikit. Pääleikkauksen jälkeen potilaan pitäisi hankkia tukipohjat tai tarkistuttaa entisten kunto. Hyvät kengät ovat tukevapohjaiset ja säilyttävät jalkaholvin ryhdin.

Leikkauksen jälkeen huomioitavaa

Jalan biomekaniikan kannalta jalkaluiden päiden poisto ei ole paras mahdollinen toimenpide. Leikkaus auttaa kuitenkin eniten oireita aiheuttavaan päkiäkipuun suurimmalla osalla potilaista. Kävelykyky paranee ja jalkaterä mahtuu kenkään. Tilanne voi kuitenkin huonontua vuosien kuluessa. Isovarpaan luudutus vähentää kipua, parantaa tasapainoa ja pienentää virheasennon riskiä.